

YENİ TÜRK CEZA KANUNU'NDA CEZALAR VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ SİSTEMİ*

Prof. Dr. Nur CENTEL

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ceza ve Ceza Usul Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

I. Giriş

Teşekkür ederim Sayın Başkan, değerli katılımcılar.

Bu sempozyumda benim konum, yeni Türk Ceza Yasası'nda cezalar ve emniyet tedbirleri sistemidir. Yeni Yasa'nın hükümlerini kısaca anlatırken, eleştirilerimi de sizlere aktarmak istiyorum.

Biliyoruz ki, ceza devlet tarafından suç karşılığında uygulanan yaptırımdır. Toplumda düzeni sağlamak için, kuralları ihlâl edenlere ceza, özellikle hapis cezası uygulanmasını ortadan kaldıracak daha elverişli bir yaptırım henüz bulunabilmiş değildir. Günümüz uygarlıklarında, toplumun ve hukukun devamı için ceza verilmesi vazgeçilmez görülmektedir.

Cezalar, başlıca “hapis cezası” ve “para cezası” olur. Ayrıca, cezaların yanında ya da onların yerine uygulanacak olan “güvenlik tedbirleri” vardır. Cezanın verilmesinde failin kusurluluğu, emniyet tedbirine hükmedilmesinde ise failin tehlikeliliği esas alınır.

II. Cürüm-kabahat ayrımı

Yeni Yasa'da cürüm-kabahat ayrımı terk edilmiş; bu yaklaşım, cezalara da yansımıştır. Cürümler ve kabahatler için ayrı cezalar öngörülmesi gereği kalmamıştır. Kabahatler Türk Ceza Yasası'ndan çıkartılmış, az sayıda kabahate suç tanımları arasında yer verilmiştir. Bu değişikliğin etkili yansımaları olacaktır. Cezalar sistemi ve cezaya hükmedildiğinde doğacak hukuki sonuçlar bir yandan sadeleşmiş, ancak diğer yandan da ceza seçeneklerinin azalması sonucu ortaya çıkmıştır. Avrupa'da yeni yapılan Ceza Yasalarında ise cezaların daha fazla çeşitlendirildiğini görmekteyiz. Bu çeşitlendirmenin, cezanın bireyselleştirilmesine daha uygun olduğu kuşkusuzdur.

---

* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yeni TCK Sempozyumunda sunulan tebliğ metni. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2006)'da yayınlanmıştır.

III. Asli-fer'i ceza ayırımı

Yeni Yasa'da asli ceza-fer'i ceza ayırımı kaldırılmıştır. Güvenlik tedbiri adı altında bazı fer'i cezalara da yer verilmiştir. Asli ceza, suç karşılığında doğrudan doğruya öngörülen cezadır. Fer'i ceza ise asli ceza yanında kendiliğinden hüküm ifade eden ya da hakimin hükmetmek zorunda olduğu cezalardır. Hakimin hükmedip etmemekte serbest olduğu fer'i cezalara ise mütemmim ceza diyoruz. Fer'i ceza artı mütemmim ceza eşittir ek ceza diye bir kavramdan söz ediyoruz. Yeni Yasa'nın gerekçesinde, fer'i cezaların da kaldırıldığı belirtiliyor. Ancak, kanımca fer'i cezalar başka ad altında devam ediyor. Buna neden gerek duyulduğunu bilemiyorum. Herhalde, sadeleşmiş ya da güvenlik tedbirlerini artırmış görünmek için. Oysa, biraz önce değindiğim gibi, Avrupa ceza yasalarında bu çeşitlilik devam ediyor. Örneğin, Alman Ceza Yasası'nda özgürlüğü bağlayıcı ceza, para cezası yanında fer'i cezalar da bulunmaktadır. Örneğin, motorlu taşıt araçlarını kullanma yasağı gibi. Öte yandan, 765 sayılı Türk Ceza Yasası'nda cezanın sonucu olarak gösterilen, haklardan yoksunluk gibi kurumlara yeni Yasa'da güvenlik tedbiri denilmektedir. Güvenlik tedbiri denilince, akla gelen tedavi amaçlı, iyileştirme amaçlı kurumlardır. Oysa, yeni Yasa'da cezanın sonuçları olacak yaptırımlara, güvenlik tedbiri denilmekte; güvenlik tedbiri kavramı teknik anlamda kullanılmamaktadır. Bununla hedeflenenin ne olduğu anlaşılmamaktadır. Bence bu düzenleme doğru olmamıştır. Çeşitli hükümleri bizim yeni Ceza Yasa'mıza aktarılan yeni Polonya Ceza Yasası'nda, asli ceza-fer'i ceza ayırımı kaldırılmış; ancak, "ceza tedbirleri" kavramı altında güvenlik tedbirlerinden farklı yaptırımlar getirilmiştir.

IV. Cezanın belirlenmesi

Cezalar, yeni Yasa'da nasıl belirlenmiş? Cezalar, yasakoyucu tarafından önce soyut olarak belirlenir, "ben hukuk sistemimde şu şu cezaları gösteriyorum" denilir. Sonra, suç tanımları yapılırken soyut özel cezalar gösterilir. Hakim de, somut olarak karşısına gelen olaya ceza takdir eder, onun için de hükümler konulur, sınırlar, çerçeveler belirtilir. Yeni Yasa'da soyut genel cezalar ikiye ayrılıyor: Hapis cezası ve adli para cezası. Her ülkede cezalar sisteminin belkemiğini, hapis cezaları oluşturur. Hapis cezası, ağırlaştırılmış müebbet, müebbet ve süreli olarak üçe ayrılıyor. Süreli hapis cezası, bir ayla yirmi yıl arasında olabilir, deniliyor. Yeni Yasa'da cezalarda genel olarak bir hafifleme var; ancak, Avrupa yasalarına göre yine de cezalar çok ağır. Sonra, örneğin şöyle bir yenilik yapılmamış, bence yapılmalıydı. Kamu yararına çalıştırma. Evet, kısa süreli hapis cezası yerine seçenek olarak gösteriliyor, ancak bu yaptırım artık asli ceza olmalıydı. Diyebilirsiniz ki, "zaten işsizlik var ülkemizde, alt yapı da müsait değil". Ancak, örneğin, hastalara bakma, engellilere hizmet

etme gibi kamu yararına ve karşılıksız olarak yapılacak çalışmalara hakim doğrudan hükmederse, böyle bir sistem getirilirse, bence bir reformdan, yenilikten söz edebiliriz. Yine Avrupa'da yeni yasalardaki özellik, zorunlu çalışma yaptırımının kısa süreli hapis cezası yerine değil, bağımsız ceza olarak gösterilmesidir. Polonya hukukunda çalışma yükümlülüğü getirilmiş, bir ayla oniki ay arasında, ücret almadan, gözetim altında, sosyal amaçlı çalışma öngörülmüştür. Ayrıntılara girmiyorum.

Yasakoyucu cezaları soyut-genel biçimde gösterdikten sonra, sıranın soyut-özel belirlemeye geleceğini söyledik. Her maddede suç tanımı yapılarak ceza gösterilir. Yeni Yasa'da bu belirlemelerde orantıya dikkat edilmemiş, orantısızlıklar meydana gelmiş. Bir çok gözden kaçırılan husus var. Örneğin, kasten yaralamanın cezası 1-3 yıl haptir. Buna karşılık, rüşvetin cezası ise 4-12 yıl hapis olacaktır.

Soyut-özel cezaların belirlenmesinde üç sistem bulunmaktadır. Bunlar, mutlak ceza veya seçenekli ceza ya da alt üst sınırlı ceza öngörülmesidir. Yeni Yasa'da eskiye oranla daha çok alt-üst sınırlı cezalara yer verilmiş. Alt-üst sınırlı cezalar, cezadan beklenen amacı gerçekleştirmeye daha elverişlidir. Ancak, yeni Yasa'da alt-üst sınırlar arasında bazı maddelerde çok fazla ağırlık farkı bulunmaktadır. Bundan da yarar değil, zarar doğacaktır. Örneğin, "taksirle öldürme suçu", yani "ölüme sebebiyet suçu"nda birden çok kişi ölmüş veya ağır yaralananlar olmuşsa, cezanın 3 ila 15 yıl arasında olabileceği gösteriliyor. Bakın, yelpaze ne kadar geniş. Kasten yaralama suçunda kemik kırılırsa, kırığın yaşam fonksiyonlarındaki etkisine göre ceza 1 ila 6 yıl arasında olacaktır. Bunlar sakıncalı düzenlemelerdir. Alt-üst sınırlı cezaların bireyselleştirme açısından yararlı olduğunu söylüyoruz, ancak, yelpazenin bu kadar açılması da sakıncalıdır. Neden? Çünkü, birbirine çok benzeyen eylemlere çok farklı cezalar takdir edilmesi sözkonusu olacak, bireyselleştirme zorlaşacak ve muhtemelen de alt sınırlardan ceza verme alışkanlığı devam edecektir. Güçlü gerekçe gösterilmezse, alt sınırın yukarısına çıkılması halinde Yargıtay hükmü bozacağından, hep alt sınırdan ceza verilecek, bireyselleştirme yine sağlanamayacaktır. Benzer olaylarda farklı cezalar verilmesi, eşitlik ilkesine aykırı olacaktır.

Somut özel cezaların belirlenmesinde, alt-üst sınırlı ceza sistemi daha çok tercih edilmekle birlikte, yeni Yasa'da bazı seçenekli cezalar da vardır. Ancak, hapis cezası ile adli para cezası genellikle birlikte uygulanamayacaktır. Kuşkusuz, istisnalar vardır. Ya biri ya öteki seçilecektir. Eski sistemde ise özellikle ağır hapis yanında ağır para cezası da bulunmaktaydı. Yeni Yasa'da ya biri ya diğeri seçilecek, ancak istisna olarak ekonomik kazanç elde etme amacı güdülen suçlarda, ikisine birden hükmedilebilecektir.

V. Cezanın takdirinde ilkeler

Hakim alt-üst sınırlar arasında cezayı tespit ederken nelere dikkat edecektir? Bu konuda çağdaş hukuk sistemlerinde üç ilke vardır: Birisi kusur ilkesi, ikincisi iki kez değerlendirme yasağı, üçüncüsü aleyhte ve lehte durumların tartışılması gereğidir. Üçüncü ilke, eski Yasa'da da, yeni Yasa'da da bulunmaktadır. Asıl önemli olan "kusur" ilkesidir. Yeni bir yasa, bir reform yasasında, cezanın takdirinde kusur ilkesinin açıkça ifade edilmesi gerekirdi. O yola gidilmemiş. Eski Yasa'da olduğu gibi, kullanılan bazı ifadelerden çıkarım yapmamız gerekiyor, yine. Oysa, Alman Ceza Yasası'ndan çok esinlenildiğine göre, şu hüküm de alınsa iyi olurdu: "Cezanın tayini için temel ilke, failin kusurlu olmasıdır". Böyle bir kesin-mutlak cümle. Bizde ise ne deniliyor? "Kast ve taksire dayalı kusurun ağırlığı göz önüne alınır", deniliyor; yani dolaylı bir ifade. 765 sayılı Kanun'da da bu vardı. Diğer ilkeler ise dikkate alınmış ve alt-üst sınırlı cezalar arasında tercih yapılırken, temel ceza belirlenirken hangi hususlara dikkat edileceği, hemen hemen eski sistemdeki gibi gösterilmiştir. Farklı olarak, failin geçmişi, şahsi ve sosyal durumu, fiilden sonraki davranışları gibi hususların, yeni Yasa'da başka aşamalarda gözönünde tutulması öngörülmüştür. Amaç, aynı hususun iki kez dikkate alınmış olmasını engellemektir.

VI. Erteleme

Yeni Yasa'nın sistematüğinde hata yapılarak ertelemeye yer verilmiş, bu kurumun düzenlenmesi İnfaz Yasası'na bırakılmamıştır. Para cezasına geçmeden buna değinmek istiyorum. Yeni dönemde, sadece hapis cezaları ertelenebilecek, para cezaları ertelenemeyecektir. Gerçi para cezalarında sistem değiştirilmiş, gün para cezası sistemine geçilmiştir. Ancak, daha ağır olan özgürlüğü bağlayıcı ceza ertelenebilirken, para cezaları ertelenemeyecektir. Bu durum, Anayasa'daki eşitlik ilkesini ihlal etmez mi? Yasa'nın Gerekçesinde nedeni de belli edilmiyor. Şimdi, bir konuşmacı "bu yasanın felsefesi yok", dedi, belki bu durum da ona bir örnek teşkil ediyor, diyebiliriz. Para cezalarının çeşitleri vardır, biliyoruz. Kamu para cezalarında amaç tenkil etmedir; hazinenin veya bir kurumun zararını gidermek, telafi etmek değildir. Böyle düşününce, sanki yeni Yasa'da para cezalarının tenkil değil de tazmin amacının bulunduğu varsayımıyla hareket edilmiş gibi bir görünüm ortaya çıkıyor. Nasıl ki, tazminatın da ertelenmesi söz konusu olamazsa, o halde para cezasını da erteleyemeyiz gibi bir görünüm ortaya çıkıyor. Bence, bu yanlış bir yaklaşımdır.

Ertelemelerde sistem değişiklikleri var tabii; ağır hapis-hapis-hafif hapis ayırımı kalktığı için, ortalama iki yıla kadar özgürlüğü bağlayıcı cezalar ertelenebilecektir. 18 yaşından küçük,

65 yaşından büyükler için üç yıla kadar hapis cezalarının ertelenmesi mümkündür. Daha önce, adliye mahkemelerinden para cezasından başka bir ceza almamış olanların cezası ertelenebilirken; yeni Yasa'ya göre, üç aya kadar kasıtlı suçtan ceza almış olanların da cezası ertelenebilecektir. Bu durum, daha lehte oluyor. Adliye mahkemeleri ile diğerleri arasında ayırım da yapılmamış. O halde, adliye mahkemeleri dışındaki mahkemelerden alınan cezalar da ertelemeye engel olabilecektir.

Ertelemenin sübjektif şartı olarak, eski sistemdeki ölçüt, failin geçmişteki hali ve suç işleme hususundaki eğilimine göre cezası ertelenirse gelecekte suç işlemekten kaçınacağına hakimın kanaat getirmesiydi. Şimdi, geçmişteki haline, suç işleme hususundaki eğilimine değil; yargılama sürecinde pişmanlık göstermesine bakılacak. Fail, yargılama sürecinde pişmanlık göstermişse, tekrar suç işlemeyeceği kanaati hakimde uyanmışsa, ceza ertelenebilecektir.

Ertelemede deneme süresi bakımından çok önemli bir değişiklik var. Eski sistemde beş ve bir yıllık deneme süreleri vardır; cürüm-kabahat ayırımına göre. Bu sistem, sabit süre sistemidir. Yeni Yasa'da ise Çocuk Mahkemeleri Yasası'nda olduğu gibi, takdiri süre sistemine geçilmiş, hakim 1-3 yıl arasında deneme süresi belirleyecektir. Hakim cezayı ertelerken, faile “şu kadar süre suç işleme, şunları yapma” diyecek, ancak, örneğin ceza iki yıl ise deneme süresi iki yıldan az olamayacaktır. Deneme süresi ne zaman başlayacak? Bir açıklık yok. Deneme süresi, bence hükmün kesinleştiği değil, verildiği tarihten başlamalıdır. Ve yine çok önemli bir değişiklik: Eski sistemde, (çocuklar hariç) deneme süresinde suç işlememe dışında faile hiç bir yükümlülük yüklenemezdi. Şimdi hakim, yükümlülük koyabilecek; şunları yapma diyebilecek. Ancak, hemen istisna hükmü getirilerek, yine hiçbir yükümlülük öngörülmemesine de olanak tanınmıştır. Tabii uygulamada bence hep ikinci seçenek seçilecektir; çünkü, bu sistemin alt yapısı yoktur ve oluşturulması da kolay değildir. Örneğin, cezası ertelenen kişiye rehberlik edecek bir uzman kişi görevlendirilecek, bu uzman kişinin birçok yükümlülüğü var: Üç ayda bir mahkemeye rapor verecek, o kişi bakalım ne yapıyor diye denetleyecek veya meslek sahibi değilse sen çalış meslek öğren denilecek. Meslek sahibi olsa bile, ücret karşılığında çalıştırılmasına karar verilebilecek. Bunlar çağdaş hükümler kuşkusuz, ancak, alt yapı eksik bizde, bu sistemin hemen hayata geçirilebileceğini sanmıyorum. O nedenle, istisna hükmü tercih edilerek, eski sistem devam ettirilecektir.

Ertelemede başka önemli bir değişiklik var. Eski sistemde Yasa'da, suç işlemeyen deneme süresinin geçirilmesi halinde mahkûmiyetin vaki olmamış sayılacağı öngörülmekteydi. Yani, bu hüküm failin çok lehineydi. O suçu, hiç işlememiş gibi oluyordu. Oysa, yeni Yasa'da “ceza infaz edilmiş sayılır”, deniliyor. Dolayısıyla, ertelenmiş ve deneme

süresi suç işlemeden geçirilmiş cezalarda da tüm infaz edilmiş cezaların hukuki sonuçları doğacak, örneğin cezanın adli sicilden silinmesi hemen istenemeyecek, genel prosedür uygulanacak, bu ise belli bir süre sonraki cezaların ertelenmesini engelleyecektir.

VII. Para cezaları

Para cezalarına gelecek olursak, para cezalarında sistemin tamamen değiştirilmiş olduğunu görüyoruz. Yeni Yasa'da gün para cezası sistemi getirilmiştir. Önce İskandinav ülkelerinde uygulanan, sonra diğer Avrupa ülkelerine yansıyan “gün para cezası sistemi”ne geçilmiştir. Bu sistemde, istisnalar dışında, para cezaları 5 ila 730 gün arasında olacaktır. Yani Yasa'da eylemin karşılığı, örneğin 60 ila 100 gün para cezası denilecektir. Hakim, suçun işlendiğini tespit ettiğinde, kusura göre 60 gün para cezasına takdir ederse, bunu failin ekonomik durumuna göre 20 ila 100 yeni Türk lirası arasında tercih edeceği bir miktarla çarparak, sonuç cezayı bulacaktır. Yani 60'la örneğin 50 YTL. çarpılarak, para cezası 300 YTL. olarak bulunacaktır. Bu sistemde, her bir failin ekonomik durumu ayrıca göz önüne alınacağından, suç ortaklarına veya aynı suçu işleyenlere farklı para cezaları verilebilecektir. Birlikte suç işleyen iki failden biri diyelim bin lira, diğeri belki 500 lira para cezası alacaktır. Evet bu güzel, çağdaş ülkeler bunu uyguluyorlar, ama bizde herkes vergi ödemiyor, kayıt dışı kazanç çok fazla, failin gelirini nasıl tespit edecek mahkemeler? Bundan kim zararlı çıkacak? Bordrolu çalışanlar zararlı çıkacak. Kayıt dışı kazancı olanların gelirleri belirlenemeyecek, çok küçük cezalarla kurtulacaklar. Avrupa ülkelerinde sistem oturmuş, kolaylıkla vergi kaçırılmıyor, kayıt dışı gelir elde edilemiyor. Herkesin geliri belli, onun için Avrupa'da bu sistem uygun bence. Dolayısıyla, yeni sistem amacına uygun biçimde hayata geçirilemeyecek, uygulama rutinleşecektir. Para cezasının, genellikle hapis cezasıyla birlikte uygulanmayacağını ve ertelenemeyeceğini tekrar belirtelim.

Yeni Yasa'da soyut para cezası 5 ila 730 gün olarak gösterilmiştir. Bu sınır yüksektir. Örneğin, bu sınır Alman hukukunda 5 ila 360, Polonya hukukunda 10 ila 360, Danimarka hukukunda ise 1 ila 60 gündür.

Ayrıca, Yeni Yasa'da ayrı hükümler vardır. Örneğin, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması suçunda bin güne kadar adli para cezası öngörülmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda hapis cezası yanında onbin güne kadar adli para cezası verilecektir.

Yeni Yasa'da bazı suçlarda para cezasının alt ve üst sınırı gösterilmeyerek sadece “para cezasına hükmolunur” denilmiştir. Örneğin, basit yaralama, taksirle yaralama, çocuk düşürme ve düşürme, cinsel taciz suçlarında bu yöntem izlenmiştir. Bu suçlarda hakim, 5 ila

730 gün arasında para cezasına hükmedebilecektir. Bu kadar geniş bir takdir hakkının, çok farklı uygulamalara sebebiyet vermesi, adalet duygusunu incitmesi sözkonusu olabilir.

VIII. Tüzel kişiler

Tüzel kişilerin durumuna gelince: Yeni Yasa'da tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamayacağı öngörülmüştür. Tasarı'da tüzel kişilerin ceza sorumluluğu vardı. Komisyon Başkanı Dönmezer Hoca, tüzel kişilerin ceza sorumluluğu olmasından yanaydı. Fransız Ceza Yasası'ndan esinlenilerek tüzel kişiler için birtakım cezalar getirilmişti. Yeni Yasa'da, bunun tam tersi olmak adına sanıyorum ya da bilimsel görüş farklılığı dolayısıyla, "tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz, güvenlik tedbiri uygulanır" denilmiştir.

Güvenlik tedbirlerine bakıyoruz, neler uygulanabilir diye: Birincisi izin iptali, ikincisi müsadere. Tüzel kişi izne bağlı çalışıyor ise izni iptal edilecektir. Müsadere ise yararına işlenen suçta özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanacağı yasada açıkça belirtilmişse uygulanacak, yoksa uygulanamayacaktır. Bu tedbirler arasında para cezası gösterilmemiş. Oysa, özel ceza yasalarında tüzel kişilere uygulanması öngörülen çok sayıda para cezası bulunmaktadır. Bu cezaların, yeni Yasa yürürlüğe girdikten sonra ne olacağı belli değildir. Yeni Türk Ceza Kanunu m. 5'te, "Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır" diyor. O zaman, bu konuda bir kaos oluşacak. Sözkonusu hükümler artık uygulanamayacak mı yoksa bunlar idari para cezasına mı dönüştürülecek? Ancak, henüz öyle bir faaliyet bulunmadığını görüyoruz. Ayrıca, bunların tümünün idari para cezasına dönüştürülmesi de mümkün değildir. Çünkü, yargılama yapılması, maddi gerçeğin bulunması veya zararın-haksız kazancın tespit edilmesi gereken haller vardır. Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun'da pek çok hüküm var, tüzel kişilere uygulanacak para cezaları konusunda. Bunların tümünün kısa sürede elden geçirilmesi, umarız gerçekleştirilebilir.

Öte yandan, güvenlik tedbiri failin tehlikeliliği ile orantılı olur; kusurla değil. Islah edici nitelik taşır. Tüzel kişilere böyle tedbirlerin uygulanacağını öngörmek, tüzel kişilik kavramı ile bağdaşmıyor. Bir kere yeni Yasa'da, tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz denilmekle, tüzel kişilerde kusur yeteneği, iradi hareket etme yeteneği bulunamayacağı, tüzel kişilerin bir varsayım olduğu, suç işleyemeyecekleri kabul edilmiş oluyor. Öğretideki iki görüşten, bu kabul edilmiş oluyor. Ancak, öte yandan failin tehlikeliliği ile orantılı olarak uygulanabilecek güvenlik tedbirleri öngörülüyor. Bu kez de, tüzel kişilerin tehlikeli olabilecekleri varsayımı kabul edilmiş oluyor. Böylece iki düzenleme birbiriyle çelişkili oluyor. Tehlikeli olana iyileştirme, tedavi etme tedbiri uygulanır zaten. Bu nedenle,

gösterilen yaptırımların bence güvenlik tedbiri olma niteliği yok; bu bakımdan çelişkiler, soru işaretleri ortaya çıkmaktadır. Bu yaptırımların, güvenlik tedbiri olarak nitelendirilmemesi yerinde olacaktır.

IX. Güvenlik tedbirleri

Gelelim güvenlik tedbirlerine: Güvenlik tedbiri, suçlunun sosyal yaşama tekrar uyum sağlaması amacıyla uygulanan eğitim ve tedavi programlarıdır. Pozitivistlerin görüşlerine göre, suçlunun kişiliği ön plana alınmalı, güvenlik tedbirleri uygulanmalıdır. Bunlar XIX. yüzyıldan itibaren ceza yasalarına da yansımıştır. Güvenlik tedbiri, tehlike haliyle orantılı olur. Güvenlik tedbirlerinde cezalandırma amacı yoktur, kusurla orantılı olmazlar, kefaret, tenkil niteliği taşımazlar, geleceğe yöneliktirler, geçmişe yönelik olmazlar. Acı verme niteliği bulunmaz; ancak, özgürlüğü bağlayıcı güvenlik tedbirlerinde, özgürlüğünden yoksun kalmanın acısı, ister istemez bulunur, hissedilir.

Yeni Yasa'da asli ceza-fer'i ceza ayırımı, ceza mahkûmiyetinin sonuçları olan yaptırımlar kaldırılmıştır. Öngörülen güvenlik tedbirlerine bakıyoruz. Aslında bunlar ceza mahkûmiyetinin sonuçlarını da içeriyor, yani sadeleştirme adına biraz çelişkili düzenlemeler yapılmış oluyor. Yeni Yasa'da güvenlik tedbirleri başlığı altında şunlar yer almaktadır: Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, eşya müsaderesi, kazanç müsaderesi, (ilgili yasada gösterilecek olan) çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular, sınır dışı edilme, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri

Güvenlik tedbirlerinde tek bir olumlu gelişme gözlemek mümkün, bu da öğretide hep eleştirilen bir hususun düzeltilmiş olmasıdır. Şöyle ki, 765 sayılı Yasa'da kısmi akıl hastaları için sağlık kurumunda muhafaza ve tedavi altına alınma olanağı öngörülmemişti. Yeni Yasa'da bu olanak getirilmiş, bu konuda hakime takdir yetkisi verilmiş, umarım bu sık sık kullanılır. Çağdaş hukuk sistemlerinde şöyle bir slogan var artık: "Mümkün olduğu kadar az ceza, mümkün olduğu kadar çok sosyal yardım". Bunu slogan olarak kullanıyorlar. Ama yeni Yasa'da kısmi akıl hastaları için öngörülen tedavi seçeneği dışında, güvenlik tedbirleri adına bir ilerleme gözlemlenmiyor. Yani, yeni güvenlik tedbirleri, seçenekler yok. Başka kurumların "güvenlik tedbiri" olarak nitelendirilmesi sözkonusu. Örneğin, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma. Bu yaptırım, cezanın sonucudur. Bunu güvenlik tedbiri adı altında düzenlediğimizde, güvenlik tedbiri olmaz. Eşya müsaderesi, kazanç müsaderesi, bunlar nasıl güvenlik tedbiri oluyor? Eskiden henüz suç işlenmemişse bulundurulması yasak birtakım eşyanın müsadere edilmesini tedbir olarak nitelendiriyorduk Bu bir önlemdir, ancak, failin suçu işlediği anlaşıldığı için suçta kullanılan ya da suçtan kaynaklanan bir eşyanın

müsadere edilmesi cezadır veya cezanın sonucu olan bir yaptırımdır. Yeni Yasa'da bunu güvenlik tedbiri olarak nitelendirmek yerinde olmamıştır. Güvenlik tedbiri olarak nitelendirilenler, her hukuk sisteminde akıl hastalarına, uyuşturucu bağımlılarına uygulanan muhafaza, tedavi, bağımlılık terapisi, küçükleri ıslah etme, yetiştirme gibi kurumlardır. Alman Ceza Yasası'nda, "Cezalar, cezanın takdiri, cezanın ertelenmesi, adli tedbirler, emniyet tedbirleri" diye başlıklar var. Müsadere, üçüncü bölümde, yedinci başlıkta bağımsız bir şekilde düzenleniyor. Güvenlik tedbirlerin arasına alınmıyor. Yeni Yasa'daki düzenlemenin hangi yasadan esinlendiğini bilemiyorum.

Öte yandan, tekerrür hükümleri de emniyet tedbirleri arasına alınmıştır. Tekerrürde cezanın arttırılması, ağırlaştırılması çağdaş sistemlerde artık terk edildi. Yeni Yasa'da, tekerrürde cezanın ağırlaştırılmasının öngörülmemesi yerinde olmuştur, buna katılıyorum. Tekerrürde ceza ağırlaştırılmayacak; ancak denetimli serbestlik uygulanacaktır. Denetimli serbestliğin ne şekilde uygulanacağı, kapsamının, içeriğinin ne olacağı konusunda ise İnfaz Yasası'nda da bir ayrıntı bulunmamaktadır. Umarız, bu konu Tüzükle düzenlenmez. Tekerrür için öngörülen bir başka husus da, seçenekli cezalardan ağır olanının seçilme zorunluluğunun öngörülmesidir. Ancak, bunun güvenlik tedbirleri arasında düzenlenmemesi gerekirdi. Önce başka bir bölümde bu kavram düzenlenip sonra ne yapılacağı gösterilmeliydi.

X. Kısa süreli hapis cezaları

. Kısa süreli hapis cezaları yerine, yeni Yasa'da da seçenekler gösterilmektedir. Bu konuda, sistemde bir değişiklik yoktur. Yine bir yıla kadar hapis cezaları, kısa süreli sayılmakta ve bunların suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecine vs. göre çeşitli seçeneklere çevrilmesi öngörülmektedir. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma da bu arada gösterilmiştir. Ancak, daha önce de söylediğim gibi, bence bu ayrı bir ceza olmalıydı, bağımsız olmalıydı. Veya şöyle bir şey yapmak belki reform olurdu: Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezayı kaldırmak. Karşılığında sadece para cezası öngörülmesi, yani kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezanın olmaması, hapis cezalarının bir yıldan başlaması. Bence bu sistem değişikliği olurdu.

XI. Sonuç

Evet, son sözümü söylüyorum. Umarım, sizlere yeni Yasa'daki cezalar ve güvenlik tedbirleri sistemi hakkında açıklayıcı bilgiler aktarabilmişimdir. Bazı eleştirilerime yukarıda değindim. Genel olarak değerlendirmek gerekirse, batılı yasalarla geçen seksen yıllık deneyim, Yargıtay içtihatları birikimi ve yirmi yıla yaklaşan Tasarı hazırlama çalışmaları

sonucunda hazırlanan yeni Türk Ceza Kanunu bu kadar eleştiriye açık bir yasa olmamalıydı, diye düşünüyorum. Daha iyisi yapılamayacak idiyse, 765 sayılı Yasa'nın ıslahı tercih edilmeliydi. O zaman, en azından yeni ve mükemmel bir yasa yapılması hedefimizi halen koruyor olurduk. 1920'li Yıllarda, genç Cumhuriyet yönetimi yüzünü batıya döndüğü, sistem değiştirmek istediği için yeni yasalar yapılmıştı. Oysa şimdi, bu anlamda yeni yasalar yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır, reformları ise mevcut yasalar üzerinde en ekonomik biçimde gerçekleştirmek de mümkündür. Türkiye'nin önceliği, insan hakları ihlallerinin, işkencenin önlenmesi, demokratikleşmenin ve yargının hızlanmasının sağlanmasıdır. Yeni yasaların dönem kapatıp dönem açacak nitelikte oldukları kanaatinde değilim. Avrupa Birliği'ne girme, aceleye getirilmiş özensiz yasalar yürürlüğe konulmasının mazereti yapılmamalıdır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.